Kurban kesmenin faziletleri ve şartları

Abidin Bey: *“Kurban kesmenin faziletleri nelerdir? Kurbanlık alımlarında nelere dikkat edilmelidir? Kurbanlığı, kestikten sonra tartılıp etinin kilosu üzerinden parası verilmek üzere almak caiz midir? Hangi cins hayvanlar kurban edilir? Kurban çift ortaklı değil, tek ortaklı olur deniyor. Doğru mudur? Kurbana engel kusurlar nelerdir?”

Kurban, sözlükte yaklaşmak demektir. Dinî bir terim olarak ise kurban, belirli şartları taşıyan bir hayvanı Allah’a yakınlık sağlamak ve ibadet niyetiyle usûlüne uygun olarak boğazlamak demektir.
Kurban kesmek bir ibadet olduğundan, kurbanı ibadet niyetiyle kesmeliyiz. Çünkü emir vardır. Dinî hükümlerin illeti, yani özdeki sebebi emirdir. Üstad Bedîüzzaman’ın da işaret ettiği gibi, ibadetlerin “taabbüdîlik” ciheti, yani emr olduğu için yapılması ciheti her zaman, hikmetinden önce gelir.1

Kurban kesmenin illeti, yani özdeki sebebi emirdir. Hikmetlerinden bir kısmı ise, et yemek, et ikram etmek, konu komşu arasında kaynaşmayı temin etmek, fakiri fukarayı sevindirmek, kardeşlik bağlarını güçlendirmek… vs. olabilir. Bilemediğimiz başka hikmetler de olabilir.

“İbadet” olarak kurban kesmek konusunda Kur’ân’ın açık emri vardır, Peygamber Efendimiz’in (asm) açık uygulamaları vardır. “Rabb’in için namaz kıl ve kurban kes”2 âyetinin namazı da, kurbanı da “Rabb’in için” yapmayı emredişi apaçık bir ibadet çağrısıdır. Bu âyet vücub, yani gereklilik ifade ediyor. Bunun mezhepler lisanında adı, Hanefî mezhebinde vacip, diğer mezheplerde sünnet-i müekkede, yani kuvvetli sünnettir. Demek kurban kesmek farz değil; ama en azından sünnet-i müekkede hükmünde bir ibadettir.

Hazret-i Âişe validemiz (ra) bildirmiştir ki: Peygamber Efendimiz (asm), “İnsanoğlu,

kurban kesme gününde Allah katında kan akıtmaktan daha makbul bir amel işlememiştir. O kurban, kıyamet günü boynuzları, kılları ve çatal tırnakları ile aynen gelecektir. Çünkü kan yere düşmeden Allah'ın kabul mahalline düşmektedir. Artık kurbanlarla gönlünüz hoşnut olsun" buyurdu.

Bir diğer rivayette Peygamber Efendimiz (asm): "Kurban kesen için her kıl karşılığında bir sevap vardır" buyurmuştur.3

Beş cins hayvan kurban edilir: Koyun, keçi, sığır, manda ve deve. Bu hayvanlardan başka hiçbir hayvan kurban niyetiyle kesilmez. Et niyetiyle yapılan kesimler konumuzun dışındadır. Koyun veya keçi sadece bir kişi için kesilir. Sığır, manda ve deve ise yedi kişiye kadar ortaklaşa kurban edilebilir. İmkânlar nispetinde ortak sayısının az olması daha faziletlidir. Fakat çift ortakla kesilmez tarzında bir hüküm yoktur. Yedi kişiye kadar, duruma göre tek veya çift ortaklar bir araya gelip sığır, manda veya deve cinsinden bir hayvanı kurban edebilirler.

Ortaklar eşit paylaşmalı ve hepsi de kurban niyetiyle kesmiş olmalıdır. Birisi et almak niyetiyle ortaklığa girmiş olsa, diğerlerinin amelini de iptal eder. Koyun ve keçi bir yaşını doldurmuş (iki yaşından gün almış); sığır ve manda iki yaşını doldurmuş (üç yaşından gün almış); deve de beş yaşını doldurmuş (altı yaşından gün almış) olmalıdır. Bunlardan koyun, bir yaşındakiler kadar semiz ve gösterişli olmak kaydıyla altı aylıktan sonra kurban edilebilir.

Kurban edilecek hayvan kusursuz ve besili olmalıdır. Kötürüm derecesinde hasta, yürüyemeyecek kadar zayıf ve düşkün, bir veya iki gözü kör, kulakları, boynuzları, kuyruğu, dili veya memesi kökünden kesik, dişlerinin tamamı veya çoğu dökülmüş hayvanlar kurban olmaz.

Ancak hayvanın doğuştan boynuzsuz, şaşı, topal, deli, zararsız olmak şartıyla biraz hasta, bir kulağı delinmiş veya biraz yırtılmış olmasında bir sakınca yoktur.

Alışverişte tereddüt doğuracak ve ihtilaf sebebi olacak ifadeler kullanılmaz. İfadeler net ve kesin olmak ve hile ve aldatma olmamak şartıyla, ister hayvan üzerinden, ister etinin kilosu üzerinden, alıcı ve satıcının üzerinde anlaştığı şartlarda ve şekilde yaygın ve iki tarafça da makbul usûllerle, satım ve alım işlemi yapılabilir.

Dipnotlar:
1- Mektûbât, s. 385.
2- Kevser Sûresi, 108/2.
3- Tirmizî, Kurban, 1.